

Головними суб'єктами міжнародного бізнесу на всіх рівнях є міжнародні стратегічні альянси, спільні підприємства, акціонерні товариства, командитні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, транснаціональні компанії та одноосібне володіння, які, в свою чергу, класифікуються залежно від видів діяльності: фірми послуг, торговельні компанії та виробничі компанії.

міжнародний бізнес, міжнародний менеджмент, міжнародна фірма, акціонерне товариство, корпорація

Одержано (Received) 16.03.2021

Прорецензовано (Reviewed) 29.03.2021

Прийнято до друку (Approved) 31.05.2021

УДК 331.024.349.2

JEL Classification: E22, Q14

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2021.6\(39\).37-46](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2021.6(39).37-46)

Т.В. Решитько, доц., канд. екон. наук

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Проблеми інвестування та кредитування аграрних підприємств України на рівні макроекономіки: зарубіжний досвід

В статті досліджено проблеми фінансового забезпечення сільськогосподарських товаровиробників України, які в більшості випадків працюють за рахунок власних ресурсів, що є недостатнім для самофінансування. Наведено приклади вдалих приватних інвестицій, які забезпечують не тільки виробництво високоякісної продукції, а й зайнятість селян. Показано основні напрями фінансової підтримки виробництва продукції та зайнятості сільського населення в зарубіжних країнах, в тому числі тих, що входять до складу ЄС. Вказано на необхідність створення сприятливого інвестиційного клімату в сільськогосподарській і несільськогосподарській сферах, у розвитку сільських територій.

фінансове забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, інвестування та кредитування аграрних підприємств

Т.В. Решитько, доц., канд. екон. наук

Центральноукраїнський національний технічний університет, г. Кропивницький, Україна

Проблемы инвестирования и кредитования аграрных предприятий Украины на уровне макроекономики: зарубежный опыт

В статье исследованы проблемы финансового обеспечения сельскохозяйственных товаропроизводителей Украины, которые в большинстве случаев работают за счет собственных средств, что недостаточно для самофинансирования. Раскрыты механизмы государственной поддержки сельскохозяйственных товаропроизводителей, вложение частных инвестиций в развитие сельскохозяйственных предприятий. Наведены примеры удачных частных инвестиций, которые обеспечивают не только производство высококачественной продукции, но и занятость сельского населения. Показано основные направления финансовой поддержки производства продукции и занятости сельского населения в зарубежных странах, в том числе, входящих в ЕС. Указано на необходимость создания благоприятного инвестиционного климата в сельскохозяйственной и несельскохозяйственной сферах, в развитии сельских территорий.

финансовое обеспечение сельскохозяйственных товаропроизводителей, инвестирование и кредитование аграрных предприятий

Постановка проблеми. Стан сільського господарства в значній мірі залежить від обсягів коштів, вкладених в його розвиток, а саме - від інтенсивності інвестиційної діяльності. Активна інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств є запорукою їх стабільного розвитку. Від кількості вкладених інвестицій залежить матеріально-технічна база підприємства, його забезпеченість ресурсами, якісний склад трудового потенціалу, кількість виробленої продукції та рівень прибутковості.

Діяльність нових форм господарювання в сільській місцевості потребує значних фінансових витрат для розширення, оновлення і модернізації виробництва. Дослідження фінансового забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, у т.ч. сільськогосподарських підприємств, свідчить, що вони в переважній більшості працюють за рахунок власних ресурсів, які нині за питомою вагою є значними, проте недостатніми для самофінансування. Цей факт змушує аграрні підприємства сподіватися на підтримку з боку держави й зумовлює необхідність розвитку банківських та партнерських форм кредитування. На жаль, сьогодні сільське господарство є мало привабливим для інвесторів. Інвестиції в основний капітал сільського господарства, мисливства, лісового господарства у 2020 р. склали 20,1 % всього обсягу інвестицій в господарство країни. За даними експертів, капітальні інвестиції у сільське господарство в 2020 р., порівняно з 2019 р., впали майже на 41% [3].

За таких умов, для встановлення позитивної динаміки інвестиційних процесів потрібні радикальні зміни. Перш за все, це стосується запровадження реального ринку сільськогосподарських земель, який зупинить вплив інвесторів із галузі, розширить їх інтерес та інтерес банків до фінансування сільського господарства, дасть змогу напряму і легально включити зазначені землі до процесу інвестування. Цікавим у цьому плані є досвід розвинутих країн, де капіталовкладення за рахунок коштів державного бюджету, є важливим фактором суспільного відтворення, джерелом модернізації та розширення основного капіталу, засобом стимулювання його нагромадження. Цим і пояснюється актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасній науці досить широко трактується сутність і роль інвестицій та інвестиційної діяльності в економічному розвитку. Проблемам інвестування та кредитування підприємств України присвячено чимало праць вітчизняних науковців. Під інвестиціями (капіталовкладеннями) розуміють майнові та інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті чого створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект. На думку вчених, що досліджують питання економічної теорії, Базилевича В.Д., Попова В.М., Базилевич К.С., Гражевської Н.І., інвестиції – це частина ВВП, не спожита у поточному році, яка забезпечує приріст капіталу в економіці [4, с. 720]. Базилінська О.Я., фахівець з макроекономіки, під інвестиціями розуміє всі витрати, які безпосередньо сприяють збільшенню сукупної величини накопиченого капіталу. Це інвестиції в основний капітал (виробниче обладнання, комплектуючі, виробничі будівлі тощо), в товарно – матеріальні запаси (запаси сировини, накопичення засобів нереалізованої продукції) [5, с. 12]. Д.М. Черваньов під інвестиційною діяльністю розуміє комплекс заходів і практичних дій юридичних та фізичних осіб (українських або іноземних) і держави щодо здійснення інвестицій у будь-якій формі з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [15]. На думку А.Г. Грязнової, інвестиційна діяльність – це вкладення інвестицій і здійснення практичної діяльності з метою отримання прибутку і (або) досягнення іншого корисного ефекту [11]. Багато авторів характеризують інвестиційну діяльність як послідовну, цілеспрямовану діяльність, що полягає у капіталізації об'єктів власності, формуванні та використанні інвестиційних ресурсів, регулюванні процесів інвестування і міжнародного руху інвестицій та інвестиційних товарів, створенні відповідного інвестиційного клімату, що має за мету одержання прибутку чи певного соціального ефекту [9]. Згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-ХІІ від 18.09.1991, під інвестиційною діяльністю розуміють сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [7]. Проте, більшість вчених, у своїх працях зосереджують увагу на загальних питаннях інвестування, а проблема практичного залучення інвестицій для покращення

виробництва аграрної продукції в Україні ще мало вивчена, тому потребує більш детального розгляду та дослідження.

Постановка завдання. Метою роботи є дослідження проблеми інвестування та кредитування аграрних підприємств України, пошук шляхів покращення їх інвестиційної діяльності з використанням позитивного зарубіжного досвіду.

Виклад основного матеріалу. Практичні дії громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій відбиваються в інвестиційній діяльності, яка регулюється Конституцією України, Законами України «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування» та іншими законодавчими актами.

Дослідження показують, що основним джерелом інвестицій у сільськогосподарську галузь, як і в цілому в економіку, є власні кошти підприємств та організацій. У період кризи різні форми господарювання на селі переживають труднощі. Недостатні фінансові можливості інвесторів і держави, призвели до гальмування інвестиційних процесів у сільському господарстві.

Причинами низької конкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських підприємств є:

- технічна і технологічна відсталість сільського господарства, відсутність сучасної сільськогосподарської техніки та коштів на відновлення існуючої;
- діюча система кредитування не пристосована до фінансування розвитку аграрного сектору;
- у більшості вітчизняних сільськогосподарських підприємств немає досвіду роботи на фінансовому ринку та залучення інвестицій;
- значна кількість українських агропідприємств не готова до співпраці з великими переробними компаніями, вони не виробляють промислові партії сільськогосподарської продукції, а орієнтовані переважно на «стихийні» ринки для домашніх господарств.

Дослідження показують, що інвестування та кредитування сільськогосподарських товаровиробників є ризикованим та мало привабливим для інвесторів (рис.1).

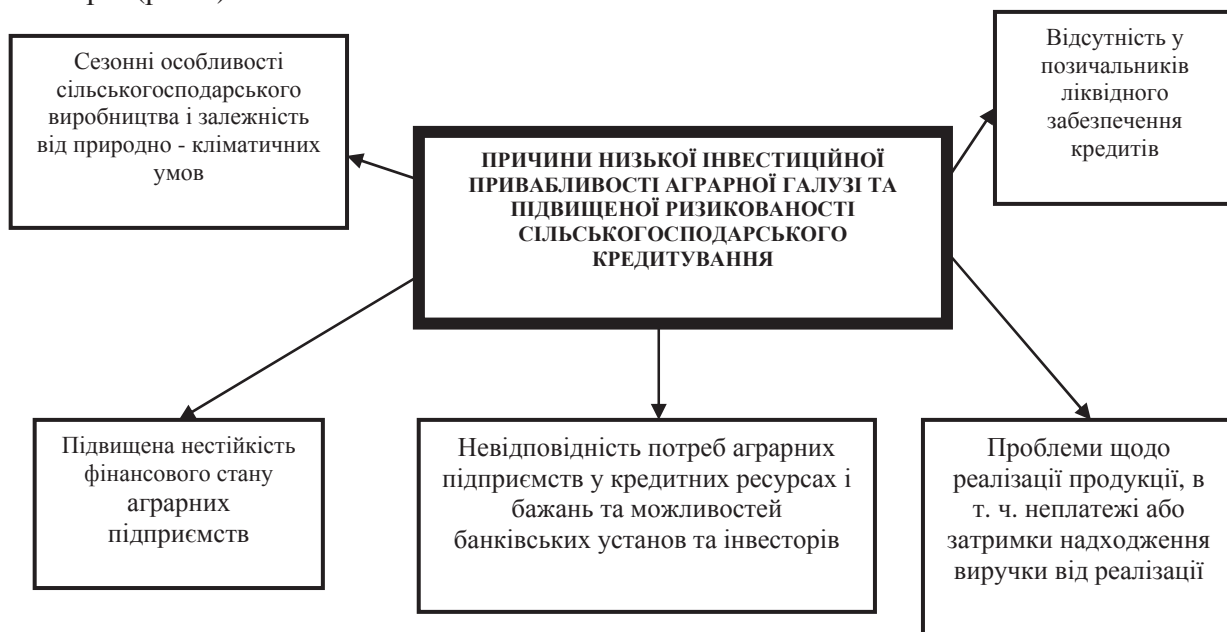

Рисунок 1 – Причини інвестиційної непривабливості та підвищеної ризикованості кредитування аграрного сектору економіки

Джерело: розроблено автором

Кредит для виробників сільськогосподарської продукції, поряд із бюджетним фінансуванням є важливим джерелом їх інвестування. Зарубіжний досвід свідчить, що в економічно розвинутих країнах світу функціонує добре розгалужена кредитна система, яка стимулює ефективний розвиток кредитних відносин і кредитного забезпечення. До країн із найвищою питомою вагою позичкових коштів в аграрному капіталі належать Англія і Німеччина – близько 50 %, Франція – понад 40 %, Італія та Бельгія – понад 30% [16, с. 23-29].

У розвинутих країнах 70 % обігових коштів на розвиток сільського господарства формується за рахунок банківського кредитування. В Україні ж ця частка становить лише 20-25 %. [6, с. 91]. У ФРН, наприклад, кредити надаються на термін 6, 10, 15, 20 років під 8-9% річних. У США 40-80% сукупних виробничих витрат фермерів покривається за рахунок кредиту, частка позичкового капіталу при купівлі нерухомості складає до 70 %, машин та устаткування - 40-70 %, худоби – близько 50 %. Понад 70 % усіх сільськогосподарських машин американський фермер купує за лізингом у кредит на 5-8 років із річною ставкою 3-5%. Товаровиробник має досить широкий вибір різних видів пільгових кредитів і банків кредиторів [2].

У країнах ЄС майже 40 % сільських фермерських господарств повністю залежать від залучення позичкових коштів, а лише 25 % з них обходяться без банківських кредитів [14, с. 86-90].

Зазначимо, що в країнах Євросоюзу розроблена і функціонує особлива система фінансово-кредитного забезпечення сільського господарства, що охоплює різні форми пільгових кредитів. Так, у Бельгії поширена практика надання пільгових кредитів на термін до 25 років, при цьому, гарантом виступає держава [6, с. 123-128].

У Німеччині основними кредиторами та розпорядниками коштів аграрного сектора економіки є: Союз німецьких народних банків і банків товариств «Райффайзен», до складу якого входить більше 1470 кредитних товариств, що об'єднують, в основному, фермерів та інших підприємців, які працюють у сільській місцевості; система німецьких ощадних кас; сільськогосподарський рентний банк у Франкфурті; німецький іпотечний банк у Бонні; кредитний інститут відновлення у Франкфурті; приватні іпотечні банки. А для фермерів, що беруть участь у програмі інвестиційного стимулювання, або в Загальній програмі аграрних кредитів, пільгове кредитування здійснюється за відсотковою ставкою 1% річних або шляхом зниження відсотка діючих кредитів на 4-7 %.

Сільськогосподарський рентний банк у Франкфурті-на-Майні надає фермерам пільгові кредити за спеціальними програмами: «Сільське господарство», «Молоді фермери». Так, молодим фермерам віком до 40 років позики надаються за наявності п'ятирічного стажу роботи в сільському господарстві. Кредити слугують джерелом капіталовкладень для ведення сільського господарства, придбання орендованого господарства, будівництва житла, компенсації витрат спадкоємців при вступі їх у володіння спадщиною, стимулювання фермерів, які відійшли від сільськогосподарської діяльності, у виробничу інфраструктуру тощо. Інвестиції в молочне скотарство направляються на утримання корів (до 120 голів), на відгодівлю свиней (до 1700 свиномісць), на відгодівлю птиці (до 50 тис. курей-несучок) тощо.

Позики за програмою «Оновлення села» використовують для збереження типового сільського ландшафту, шляхом консервації, ремонту та перебудови сільськогосподарських споруд при зміні напрямку їх використання. Різницю у пільговому кредитуванні рентний банк покриває із поточних прибутків. На фінансування позик витрачається п'ята частина загального обсягу середньо- та довгострокових кредитів рентного банку.

Однією з найбільш розвинених у Європі є кредитно-банківська система Великобританії. Її характеризують: високий рівень розподілу праці між різними фінансовими установами, розгалуженість і різноманітність типів фінансово-банківських інститутів. Через комерційні банки проходять державні субсидії країни, що робить кредит у багатьох випадках пільговим. Наймасштабніші операції у сфері кредитування сільського господарства здійснюють такі банківські установи як Ллойд Банк (Lloyd Bank), Мідланд Банк (Midland Bank), Барклай Банк (Barclay Bank) та інші. Інвестування сільського господарства відбувається переважно за перманентним кредитом – коли банкір і підприємець щорічно обговорюють і визначають відсоткову ставку, розмір позики, вид заборгованості залежно від економічного стану сільського господарства [16].

Вагому роль у кредитуванні сільського господарства Нідерландів відіграє Рабобанк, який є другим за розміром у країні. Він організований для обслуговування кооперативної системи АПК країни і забезпечує майже 90% банківського фінансування та кредитування сільськогосподарського виробництва. Умови надання позик встановлюються після аналізу діяльності кожного конкретного сільськогосподарського підприємства та переговорів банкіра з позичальником. Відсоткова ставка варіюється і може бути змінена за період дії позики. Однак, за всіх умов кредит є пільговим, оскільки банк підпадає під законодавство про кооперативи, що передбачає пільгове оподаткування та контролюється спілкою кооперативів [1, с. 33.].

Механізм дії пільгових кредитів у сільському господарстві Франції ґрунтується на принципі боніфікації, тобто державного погашення банком різниці між договірною відсотковою ставкою і ставкою пільгової позички, яка була надана фермеру. Порядок розрахунку боніфікації на базі договірної відсоткової ставки введений під час реформи системи пільгового кредитування. Головну роль у системі сільськогосподарського кредиту Франції відіграє «Кредит агриколь». До системи пільгового кредитування країни підключені й інші фінансові інститути.

Найбільш поширеним видом пільгового кредитування Австрії є інвестиційні аграрні кредити, відсоткова ставка за якими розраховується на підставі ставки банка-кредитора, що склалася. При цьому вона коригується кілька разів на рік Австрійським національним банком. Пільговий інвестиційний кредит надається на 10 років, а при закупівлі засобів механізації – на 6 років [10].

Наявність у розвинених країнах Європи різноманітної і, в значній мірі, пільгової системи кредитування сільського господарства, розрахованої на реальні фінансові потреби і можливості цієї галузі, дозволяє вирішити соціальні питання та досягти високого рівня зайнятості сільського населення.

Варто підкреслити, що в країнах Євросоюзу, Північної Америки, Азії основними суб'єктами господарювання й інвесторами в сільському господарстві були і залишаються фермерські господарства. «Сторонні фірми», в тому числі, іноземні, до одержання ліцензії на сільськогосподарську діяльність не допускаються.

В Україні є чимало прикладів успішних аграрних підприємств. Для них характерними є наявність приватних інвестицій, нові технології виробництва й управління. Вони є результатом успішної приватної ініціативи.

Прикладом вдалого вкладання інвестицій та вирішення питань зайнятості сільського населення стало будівництво молочно-товарного комплексу (МТК) «Петриківське молоко» (сmt. Нова Прага Олександрійського району Кіровоградської області), що реалізовувалося ТОВ «УкрАгроКом». МТК є масштабним будівельним об'єктом, який не має аналогів у регіоні. Загальна вартість проекту – 30 мільйонів доларів.

Генеральний проектувальник – ТОВ «Тавріяпромбуд». Генеральний підрядник – ТОВ «Херсонська виробничо-будівельна компанія». Обладнання: ТОВ «Геа Фарм Технолоджиз Гмбх» (Німеччина); ТОВ «Геа Фарм Технолоджиз» (Україна); ТОВ «Гумміверк Крайбург Еластик Гмбх» (Німеччина); ТОВ АТ «Техніка» (м. Запоріжжя).

Комплекс розрахований на утримання 5 тис. голів ВРХ голштино-фризької породи, з них, 2 тис. 400 голів дійного стада. Система утримання – цілорічна стійлова, спосіб утримання – безприв'язний. Доїння – в окремому доїльному залі. Потужність виробництва становить 70 тонн молока за добу. Загальна площа комплексу з інфраструктурою – 56 га. Обслуговуючий персонал - 112 робітників (25% з них, з вищою освітою), це мешканці сіл Нова Прага, Головкивка Олесандрійського району та міста Олександрія.

Унікальністю МТК «Петриківське молоко» є те, що якість молока відповідає найвищим світовим стандартам і використовується для виготовлення дитячого харчування. Продукція надпотужного молочно-товарного комплексу «Петриківське молоко» користується великим попитом не лише в українців, а й у жителів країн Європи та Азії. Комплекс по праву вважається одним із кращих в країні.

Приділяючи особливу увагу чистопородності корів, для покращення генетичного потенціалу і подальшого збільшення поголів'я молочного стада, компанія «УкрАгроКом» першою в Україні підписала угоди з Францією і Канадою на поставку нетелів. Першу партію тварин із Франції було завезено у листопаді 2012 року, а з Канади (повітряним шляхом) - у травні 2013 року.

Нині працівники молочно-товарного комплексу прагнуть поповнювати поголів'я власними коровами. Керівники і провідні спеціалісти «УкрАгроКому» неодноразово виїздили за кордон, вивчали і переймали досвід далекого і ближнього зарубіжжя з виробництва молока. МТК «Петриківське молоко» співпрацює з Баштанським молокозаводом, який виробляє дитячу молочну продукцію та з підприємством «Лакталіс» – лідером по виробництву сирів. Сьогодні комплекс є постачальником молока для вітчизняних підприємств-переробників, які експортують свою продукцію до країн Євросоюзу.

Зазначимо, що це не перші інвестиції здійснені ТОВ «УкрАгроКом». Вже реалізовано ряд проектів з інвестування розвитку регіону. Зокрема, газифікація сільських населених пунктів, побудовано церкву, сучасний спортивний комплекс для молоді тощо.

Реалізацією інвестиційного проекту національного масштабу став запуск річкового перевантажувального зернового терміналу ТОВ СП «Нібулон» у с. Чирське Переяслав-Хмельницького району Київської області. Це елеваторний комплекс вартістю 170 млн. грн., обсяг зберігання зерна в ньому становить 75,6 тис. тонн, потужність відвантаження на водний транспорт – 10 тис. тонн на добу.

Введення в дію зернового терміналу відроджує річки Дніпро і Південний Буг, як потужні транспортні артерії, розвантажує автомобільні дороги і залізницю. Обсяг перевезення зерна підприємством становить 3 млн. тонн на рік. Затрати на зберігання зерна в новітніх зернових термінальних комплексах на 30 % нижчі, ніж на традиційних елеваторах, що зменшує собівартість зерна. І саме головне, елеваторно-термінальне господарство, разом із річковим флотом дають тисячі нових робочих місць з високою оплатою праці, в т. ч. і сільському населенню. Цей інвестиційний проект відповідає найвищим європейським вимогам щодо екологічної складової.

Проект здійснено за підтримки Світового банку ЄБРР, Міжнародної фінансової корпорації (IFC), Данського експортного кредитного фонду, Експортно-кредитного банку США (USEXIM), урядів США, Швейцарії, Нідерландів, Швеції, Данії [12, с. 2].

Такі позитивні випадки фінансової підтримки аграрників не рідкість в нашій державі, проте, сьогодні питання кредитування сільськогосподарських товаровиробників України, що є джерелом їх інвестиційної діяльності, залишається не вирішеним. Адже як показують дослідження, у структурі джерел фінансування інвестицій у сільське господарство, майже дві третини займають власні кошти товаровиробників і понад 25 % кредити. Проблема інвестиційного забезпечення розвитку галузі є найбільш гострою у малих і середніх сільськогосподарських підприємствах, а також у особистих селянських господарствах, тому що майже 80 % інвестицій в основний капітал припадає на великі аграрні формування.

Важливим етапом у процесі проведення аграрної реформи в Україні та впровадженні ринку землі повинно стати інвестування розвитку кооперування дрібних і середніх (включаючи фермерські) господарств в усіх сферах діяльності (збуту, переробки, торгівлі, надання послуг тощо). Цей досвід набув широкого розвитку та визнання в усіх економічно розвинутих країнах світу.

Першочерговими напрямками інвестування рослинництва повинно стати підвищення родючості, меліорації земельних угідь, впровадження нових прогресивних технологій вирощування сільськогосподарських культур тощо. Інвестиції в сучасне обладнання, техніку, інструменти (основні засоби), матеріали, реагенти й інші оборотні засоби та у людські ресурси дадуть змогу за менший проміжок часу виконувати більший обсяг робіт як на замовлення держави, так й інших суб'єктів господарювання, що в кінцевому результаті забезпечить зростання обсягів виробництва рослинницької продукції, грошового доходу установ системи охорони родючості ґрунтів, підвищить зайнятість сільського населення. Важливим напрямом розширення сфери застосування праці сільського населення може стати здійснення капіталовкладень у побудову зерносховищ, елеваторів для зберігання зібраного врожаю, відтворення майже зниклих галузей овочівництва, садівництва, виноградарства тощо, де потрібні значні затрати праці.

Розвиток вказаних галузей сприятиме насиченню продовольчого ринку України якісними, дешевшими ніж імпортні, овочами, фруктами, виноградом тощо. Відтворення та будівництво переробних підприємств в сільській місцевості, забезпечення їх сировиною, сприятиме підвищенню економічної активності сільського населення.

Нині в Україні створюється мережа оптових ринків, налагоджується логістична система швидкої доставки фруктів до споживачів. Це дасть змогу розв'язати проблему повного самозабезпечення населення країни фруктами, за винятком екзотичних.

Інвестування в розвиток зернової інфраструктури дасть змогу забезпечити зберігання та постачання зерна і продуктів його переробки як для внутрішньодержавних потреб, так і на експорт, забезпечити розширення мережі робочих місць на селі. В країні вже працює більше 600 сертифікованих елеваторів загальною ємністю зберігання 28 млн. тонн зерна.

Подальший розвиток тваринництва передбачає збільшення обсягів отримання продукції в усіх категоріях господарств, при інвестуванні створення великого товарного спеціалізованого виробництва, побудові нових потужних ферм і комплексів, технічному переоснащенні діючих приміщень, впровадженні на них новітніх технологій розведення худоби і птиці. Важливим напрямом у відродженні галузі повинно стати удосконалення вітчизняної системи селекційної роботи, племінно-генетичної справи, використання передового зарубіжного досвіду.

Виробникам продукції тваринництва потрібно забезпечити фінансову підтримку, шляхом надання пільгових кредитів, лізингових послуг тощо. Це сприятиме покращенню зайнятості, дозволить вирішити соціальні проблеми сільського населення.

Держава турбується про виробників сільськогосподарської продукції. Законом України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» для підтримки сільськогосподарських товаровиробників було передбачено видатки загального фонду у обсязі 3 980 млн. грн. за бюджетною програмою КПКВК 1201150 «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників».

За підсумками року, із асигнувань за напрямом здешевлення кредитів, Мінекономіки України фактично спрямувало уповноваженим банкам кошти у сумі 1 047,7 млн. грн. або 99,9 % від запланованих, які були перераховані на поточні рахунки позичальників. Вказані бюджетні кошти отримали понад 4,2 тис. позичальників, які подали заявки до уповноважених банків.

Загальний обсяг кредитів, залучений такими суб'єктами склав понад 143,5 млрд. грн., з них, компенсовано за рахунок бюджетних коштів – 24,8 млрд. грн., у тому числі, за видами кредитів: короткострокових – 46,7%; середньострокових – 24,7 %; довгострокових – 28,6 %. За видами діяльності позичальників у галузь тваринництва надійшло 4,5 млрд. грн (18 %), в інші галузі – 20,3 млрд. грн (82 %).

Середні відсоткові ставки банків, під які суб'єкти господарювання АПК залучали кредити, склали 18-22 % річних [13].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, фактична динаміка інвестицій в основний капітал галузі та структурні зрушення в джерелах фінансування інвестицій у сільське господарство України свідчать про необхідність суттєвої активізації інвестиційних процесів, посилення ролі іноземних інвестицій та інших джерел, що можливо досягти як шляхом підвищення привабливості кожного підприємства, так й поліпшення інвестиційного клімату в державі.

Для покращення інвестиційного клімату в аграрному секторі економіки потрібно здійснити наступні заходи:

- удосконалити інвестиційну політику держави в аграрній сфері шляхом стимулювання інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, підтримки сільськогосподарських товаровиробників, покращення умов залучення зовнішніх інвестицій в агропромислове виробництво з дотриманням національних інтересів;

- визначити пріоритетні напрямки і форми інвестиційної, кредитної та іншої підтримки вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників;

- забезпечити першочергове використання коштів державного бюджету на: розвиток селекційної племінної роботи, здійснення водної меліорації; заліснення земель, що виводяться із сільськогосподарського обороту, впровадження ґрунтозахисних систем обробітку земель сільськогосподарського призначення;

- залучати інвестиції у розвиток інфраструктури аграрного ринку, зокрема, структур із заготівлі, переробки, зберігання, транспортування сільськогосподарської продукції, матеріально-технічного постачання, інформаційно-маркетингового забезпечення, дорадчих служб тощо;

- удосконалити механізми державної інвестиційної підтримки сільськогосподарських товаровиробників на потреби малого і середнього агробізнесу та обслуговуючої кооперації;

- сприяти розширенню кількості і якості інвестиційних проектів у сільському господарстві тощо.

В умовах формування ринку земель в Україні, вважаємо за необхідне, особливу увагу звернути на земельні інвестиції. Адже, для інвесторів, що володіють глибокими знаннями в сфері землекористування та підвищення родючості ґрунту, вони можуть стати привабливим об'єктом інвестування.

Проблема інвестиційного забезпечення і кредитування аграрних підприємств України є масштабною, має національне значення, потребує подальшого вивчення та

консолідації зусиль усіх ланок і сфер виробництва, соціуму, органів державної влади та управління економікою.

Список літератури

1. Аграрний сектор Нідерландов (дайджест). *Економіка сільського господарства Росії*. 1999. № 2. С. 33.
2. Амбросов В. Трансформаційні процеси в аграрній сфері регіону. *Економіка України*. 2003. № 8. С. 3.
3. Аналіз інвестиційної діяльності у сільському господарстві України та визначення напрямів її активізації. веб – сайт. URL: http://bses.in.ua/2020/52_2_2020 (дата звернення: 22.03.2021).
4. Базилевич В.Д., Попов В.М., Базилевич К.С., Гражевська Н.І. Економічна теорія. Політекономія: підручник / В.Д.Базилевич (ред.). Київ: Знання, 2008. 720 с.
5. Базилінська О.Я. Макроекономіка. Київ: УНЛ, 2005. С. 12.
6. Вантух В.П. Формування системи державної підтримки фермерства в зарубіжних країнах. В.П. Вантух. *Економіка АПК*. 2005. №12. С. 123-128.
7. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-XII від 18.09.1991. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>. (дата звернення: 22.03.2021).
8. Колотуха С.М., Борейко І.П. Кредитування сільськогосподарських підприємств як ефективне джерело інвестиційної діяльності. *Економіка АПК*. 2009. № 1. С.91
9. Музика П.М., Душка В.І. Вплив розвитку інноваційної діяльності в АПК на забезпечення продовольчої безпеки в Україні. Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. 2011. № 1. С. 106–112.
10. Непочатенко О. А. Кредитне забезпечення сільського господарства в розвинених країнах Європи. веб – сайт. URL: <http://intkonf.org/nepochatenko-oa-kreditne-zabezpechennya-sil'skogo-gospodarstva-v-rozvinenih-krayinah-evropi> (дата звернення: 22.03.2021).
11. Татаренко Н.О., Поручник А.М. Теорії інвестицій: навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2000. 159 с.
12. Реалізація національних інвестиційних проектів – наш реальний шлях у Європу. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 134. С. 2.
13. Стан кредитування підприємств АПК у 2020 році. веб – сайт. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/napryamki/finansova-politika/kredituvannya/stan-kredituvannya-pidpriemstv-ark/stan-kredituvannya-ark-u-2020-roci> (дата звернення: 24.03.2021).
14. Сомих А.В. Особливості розвитку системи сільськогосподарського кредитування в зарубіжних країнах. *Економіка АПК*. 2002. № 8. С. 86-90.
15. Черваньов Д. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: навчальний посібник. Київ : Знання-Прес, 2003. 622 с.
16. Юдин А. Государственное регулирование и кредитование сельского хозяйства в Великобритании и США. *Международный сельскохозяйственный журнал*. 1992. № 5. С.23-29.

References

1. Agrarnyj sektor Niderlandov (dajdzhest) [The agricultural sector of the Netherlands (digest)]. (1999). *Jekonomika sel'skogo hozjajstva Rossii – Agricultural Economics of Russia*, 2, 33 [in Russian].
2. Ambrosov, V. (2003). Transformatsijni protsesy v aharnij sferi rehionu [Transformation processes in the agricultural sector of the region]. *Ekonomika Ukrainy – Ukraine economy*, 8, 3 [in Ukrainian].
3. Analiz investytsijnoi diial'nosti u sil'skomu hospodarstvi Ukrainy ta vyznachennia napriamiv ii aktyvizatsii. veb [Analysis of investment activity in agriculture of Ukraine and determination of directions of its activation]. *bses.in.ua*. Retrieved from http://bses.in.ua/2020/52_2_2020 [in Ukrainian].
4. Bazylevych, V.D., Popov, V.M., Bazylevych, K.S., & Hrazhevs'ka, N.I. (2008). *Economic theory. Political economy*. V.D. Bazylevych (Ed.). Kyiv: Znannia.
5. Bazilins'ka O.Ya. (2005). *Makroekonomika [Macroeconomics]*. Kyiv: UNL [in Ukrainian].
6. Vantukh, V.P. (2005). Formuvannia systemy derzhavnoi pidtrymky fermerstva v zarubizhnykh krainakh [Formation of a system of state support for farming in foreign countries]. *Ekonomika APK – Economics of AIC*, 12, 123-128 [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy «Pro investytsijnu diial'nist'» № 1560-XII vid 18.09.1991 [Law of Ukraine "On Investment Activity" of September 18, 1991 N1560-XII]. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> [in Ukrainian].
8. Kolotukha, S.M., & Borejko, I.P. (2009). Kredytuvannia sil'skohospodars'kykh pidpriemstv iak efektyvne dzherele investytsijnoi diial'nosti [Lending to agricultural enterprises as an effective source of investment activity]. *Ekonomika APK – Economics of AIC*, 1, 91 [in Ukrainian].
9. Muzyka, P.M., & Dushka, V.I. (2011). Vplyv rozvytku innovatsijnoi diial'nosti v APK na zabezpechennia prodovol'choi bezpeky v Ukraini [The impact of the development of innovation in agriculture on food

- security in Ukraine]. *Naukovyj visnyk LNUVMBT imeni S.Z. Gzhyts'koho - Scientific Bulletin of LNUVMBT named after S.Z. Gzhytsky, 1*, 106–112 [in Ukrainian].
10. Nepochatenko O. A. Kredytne zabezpechennia sil'skoho hospodarstva v rozvynenykh krainakh Yevropy. veb – sajt. [Credit provision of agriculture in developed European countries. Website]. *intkonf.org*. Retrieved from <http://intkonf.org/nepochatenko-oa-kredytne-zabezpechennya-sil'skogo-gospodarstva-v-rozvinenih-krayinah-evropi> [in Ukrainian].
 11. Tatarenko, N.O., & Poruchnyk, A.M. (2000). *Teorii investytsij [Investment theories]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
 12. Realizatsiia natsional'nykh investytsijnykh proektiv – nash real'nyj shliakh u Yevropu [Implementation of national investment projects is our real path to Europe]. (2012). *Uriadovyy kur'ier – Government courier, 134*, 2 [in Ukrainian].
 13. Stan kredytuvannia pidpriemstv APK u 2020 rotsi. [The state of lending to agricultural enterprises in 2020]. *agro.me.gov.ua*. Retrieved from <https://agro.me.gov.ua/ua/napryamki/finansova-politika/kredituvannya/stan-kredituvannya-pidpriemstv-apk/stan-kredituvannya-apk-u-2020-roci> [in Ukrainian].
 14. Somyk, A.V. (2002). Osoblyvosti rozvytku systemy sil'skohospodars'koho kredytuvannia v zarubizhnykh krainakh [Features of the development of the agricultural lending system in foreign countries]. *Ekonomika APK – Economics of AIC, 8*, 86-90 [in Ukrainian].
 15. Chervan'ov, D. (2003). *Menedzhment investytsijnoi diial'nosti pidpriemstv: navchal'nyj posibnyk [Management of investment activity of enterprises]*. Kyiv: Znannia-Pres [in Ukrainian].
 16. Judin, A. (1992). Gosudarstvennoe regulirovanie i kreditovanie sel'skogo hozhajstva v Velikobritanii i SShA [Government regulation and lending to agriculture in the UK and the USA]. *Mezhdunarodnyj sel'skohozhajstvennyj zhurnal – International Agricultural Journal, 5*, 23-29 [in Russian].

Tetyana Reshytko, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)
Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

The Problems of Investment and Crediting of the Ukrainian Agricultural Enterprises at the Level of Macroeconomics: Foreign Experience

The article deals with the problems of financial support to the agricultural producers in Ukraine, which mostly perform from their own resources, which is insufficient for self-financing. This fact makes agricultural enterprises hope for support from the state and presupposes the development of banking and partnership forms of crediting. The framework of state support to agricultural producers and the implementation of private investments in the development of agricultural enterprises are revealed. There have been given the examples of successful private investments, which provide not only the manufacturing of high quality products, but also the employment of farmers. The main directions of financial support for production and employment of the rural population in the EU member states are shown. The need to create a favorable investment climate in the agricultural and non-agricultural spheres, in the development of rural areas is indicated.

It has been investigated that radical changes are required to establish the positive dynamics of investment processes. First of all, it concerns the introduction of a real market for agricultural land, which will stop the outflow of investors from the industry, expand the banks' interest in financing agriculture, and allow direct and legal involvement of these lands in the investment process. In order to solve the problem of rural residents' employment, there is a need to improve the investment climate in the agricultural and non-agricultural spheres. In this regard, the experience of developed countries is interesting, where investment by the state budget is an important factor in social reproduction, a source of modernization and expansion of fixed capital, a means of stimulating its accumulation.

The establishing of financial support for social infrastructure in rural areas will stop the reduction and closure of social facilities, increase the range and quality of services, improve the living conditions of farmers, promote small business, create additional jobs and reduce the migration of productive rural forces to cities and abroad. The problem of investment support to the development of agriculture and rural areas is large-scale, nationwide, and requires the consolidation of efforts of all levels and spheres of production, society, public authorities and economic management.

financial support of agricultural producers, investment and lending to agricultural enterprises

Одержано (Received) 30.03.2021

Прорецензовано (Reviewed) 12.04.2021

Прийнято до друку (Approved) 31.05.2021